

Lastenasiaintalo/Barnahus-hankkeen arviointiraportti vuosilta 2022–2023

Sini Stolt, Johtava asiantuntija, THL
Rika Rajala, Koordinaattori, THL
Matleena Huittinen, Suunnittelija, THL
Mia Ståhlberg, Erytyisasiantuntija, THL

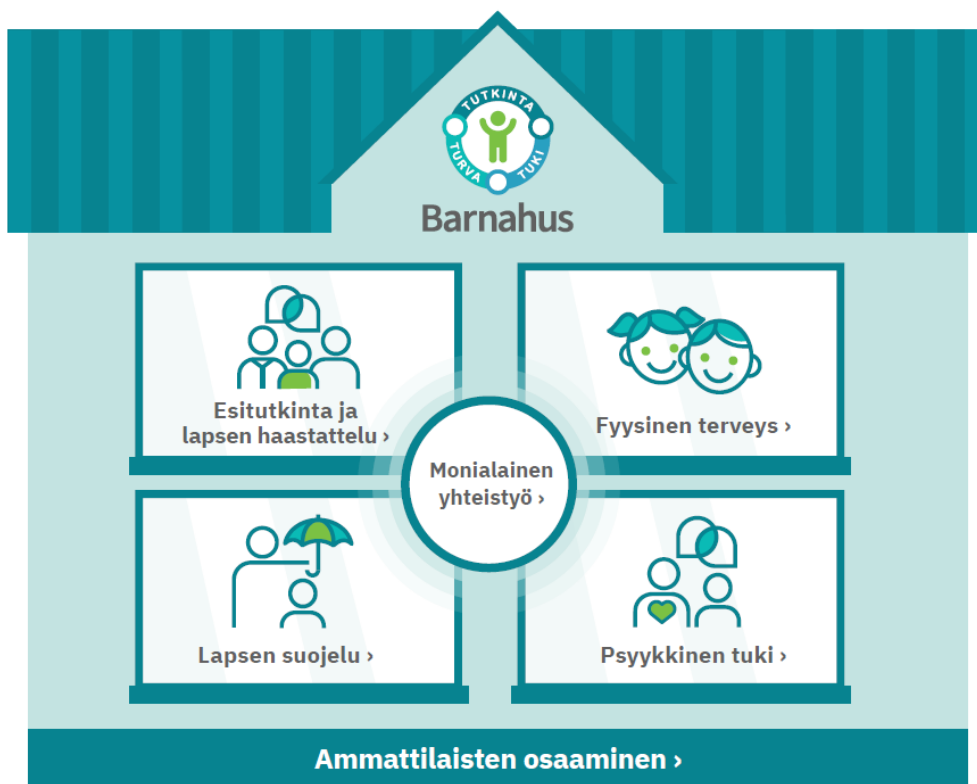
Sisällys

Sisällys	2
1 Hankkeen tausta ja hankkeessa tehty työ	3
1.1 Barnahus-hankkeen tausta.....	3
1.2 Hankkeessa tehty työ 2022–2023	4
1.3 THL:n rooli Barnahus-hankkeessa.....	7
2 Työpaketit	11
2.1 Monialainen, varhainen yhteistyö	11
2.2 Lapsiystävälliset kohtaamiset ja tilat sekä Barnahus-satelliittipalvelut perustasolle	16
2.3 Väkivaltaa kokeneiden lasten tuki ja hoito.....	16
3 THL:n muita keskeisiä tehtyjä tehtäviä hankekaudella 2022-2023	19
Lähteet	20

1 Hankkeen tausta ja hankkeessa tehty työ

1.1 Barnahus-hankkeen tausta

Keväällä 2019 hallitus myönsi määrärahan Lastenasiantalo (Barnahus) -mallin (Kuva 1.) valtakunnallistamiseen. Mallin ydintavoitteena on taata lapsille lapsikeskeinen ja moniammatillinen väkivaltarikosten tutkintaprosessi sekä varmistaa lapselle ja perheelle riittävä tuki ja hoito. Hanke käynnistyi kesäkuussa 2019 ja sitä ohjaa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö (STM). Rahoitusta on vuosina 2019–2023 ohjattu sekä kansallisessa koordinaatiovastuussa olevalle Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle (THL), Poliisihallitukselle (PoHa), Syyttäjälaitokselle että yliopistollisille sairaanhoitopiireille/2023 alkaen hyvinvointialueille, joilla on vastuu hankkeen alueellisesta toteutuksesta. Yliopistolliset sairaanhoitopiirit/hyvinvointialueet vastaavat siitä, että kehittämissuunnitelman mukaisesti toiminta on pysyvästi rakenteissa. Yliopistosairaaloita ylläpitävät hyvinvointialueet jakavat hankesuunnitelman mukaisin sopimuksin ja rahoittajan päätöksen mukaisesti kehittämisrahaa yhteistyöalueensa hyvinvointialueille. Vuoden 2023 lopussa Barnahus-hanke ei kata vielä koko Suomea.

Kuva 1. Barnahus-malli.

Hankkeen alueellisesta toteutuksesta vastaavat yliopistollista sairaalaa ylläpitävät viisi hyvinvointialuetta, joissa on lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian ja -psykologian yksikkö. Yksiköiden toimintaa ovat vahvasti inspiroineet Islannista alkunsa saaneiden Barnahus-yksiköiden toiminnan periaatteet¹. Yksiköissä työskentelee tehtävään koulutettua moniammatillista henkilöstöä. Virka-apupyynnöitä on lähetetty yksiköihin vuosi vuodelta enemmän².

¹ <https://www.julkari.fi/handle/10024/138366>

² <https://research.abo.fi/en/publications/child-forensic-interviewing-in-finland-investigating-suspected-ch>

1.2 Hankkeessa tehty työ 2022–2023

Vuosina 2022–2023 hankkeen toimintaa on ohjannut hankesuunnitelma³.

Hyvinvointialueuudistuksen tavoitteiden mukaisesti myös Barnahus-hankkeen yksi keskeinen tavoite on vahvistaa perustason palveluja. Ratkaisuja ruuhkautuneen lastenpsykiatrian ja lastensuojelun palveluiden tarpeen vähentämiseen on löydettävissä tukemalla eri perustason toimijoiden työtä ja osaamista, ja tämä pätee myös silloin, kun käsillä ovat väkivaltaan ja sen ehkäisyyn liittyvät kysymykset. Tämä onnistuu vain riittävän tiiviillä erityis- ja vaativan tason palveluiden konsultaatio- ja koordinaatiotuelle. Konsultaatio- ja koordinaatiotukea on kehitetty myös Osaamis- ja tukikeskus -hankkeiden (OT-hankkeet) yhteydessä. Tehtävänä on ollut selkiyttää Barnahus-hankkeen jälkeistä koordinaatorakennetta Barnahus-toiminnalle sekä sen kytkeytymistä OT-keskusten rakenteeseen ja kansalliseen koordinaatioon. Vuonna 2023 on järjestetty useampi tilaisuus yhdessä OT-hankkeiden kanssa. Barnahus-hankkeet ovat tehneet paikallisesti pääosin tiivistä yhteistyötä OT-hankekokonaisuuksien kanssa. OT-hankkeiden päättyessä yhtenäistä mallia OT-keskusrakenteesta ei syntynyt, vaan jokainen yhteistyöalue päätyi omiin, paikallisiin ratkaisuihinsa.

Barnahus-hankkeessa on vahvistettu lapsiin kohdistuvan väkivallan selvitteleviä, suojelullisia ja terapeutisia palveluita. Aiemmillä hankekausilla tehtyä työtä on edelleen kehitetty sekä juurrutettu. Barnahus-hanketyö on nivoutunut vahvaksi osaksi muuta lapsi- ja perhepalveluiden kansallista kehittämistä ja väkivallan ehkäisytyötä.

Vuosina 2022–2023 Barnahus-toiminta on laajentunut niin lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian ja oikeuspsykologian (OiPsy) -yksiköiden toiminnan ja satelliittipalveluiden kehittämisen kuin myös LASTA-seula-mallin⁴ osalta. Barnahus-työn toimijat jatkavat kehittämistyötä toiminnan viemiseksi rakenteisiin edelleen. Monialainen ja -ammattilinen yhteistyö ja monialaiset konsultaatiot vahvistavat perustason työntekijöiden osaamista. OT-tuen tarve perustasolle on ilmeinen. Yhteinen työskentely auttaa yhteisen tiedon muodostamista. Tärkeää on kehittää edelleen lapsen näkökulmasta prosessien yhteensovittamista jokaisen toimijan vastuut ja velvollisuudet huomioiden.

Hankkeessa vuosina 2022–2023 tehty kehittäminen, ja myös tuleville vuosille suunniteltu työ, näkyy keskeisesti muun muassa seuraavissa kansallista väkivallan vastaista ja lapsen oikeuksien toteutumista edistävää työtä ohjaavissa dokumenteissa:

- Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelma 2020–2025 sekä sen toimeenpano- ja viestintä- suunnitelma⁵
- Väkivallaton lapsuus väliraportti⁶
- Vaativimpien palveluiden osaamis- ja tukikeskuksia (OT) valmistelevan työryhmän raportti⁷
- Lanzaroten sopimuksen toimeenpanosuunnitelma⁸
- Kansallinen lapsistrategia ja sen strategiset linjaukset väkivallalta suojeluun liittyen⁹
- Suomen ensimmäinen maakatsaus Barnahus-toiminnasta 2023¹⁰: Joint report between the Council of Europe and ECPAT International Secretariat 04/2023

³ https://thl.fi/documents/155392151/190159819/Barnahus-hankesuunnitelma+2022_2023_1.pdf/7949a739-463e-09ac-73b7-ebcf32adad48/Barnahus-hankesuunnitelma+2022_2023_1.pdf?t=1641302667090

⁴ [Monialainen yhteistyö - Barnahus](#)

⁵ <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4123-6> & <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-5406-9>

⁶ <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8417-2>

⁷ <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-5430-4>

⁸ <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8675-6>

⁹ <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-777-5>

¹⁰ <https://www.coe.int/en/web/children/country-overviews1> & suomeksi: <https://rm.coe.int/maakatsaus-lasten-seksuaalisen-hyvaksikayton-ja-riiston-lopettaminen-l/1680aae579>

Vuosien 2022–2023 hankesuunnitelmassa Barnahus-hankkeessa tehty työ jaettiin kolmeen työpakettiin:

1. Monialainen varhainen yhteistyö
2. Lapsiystävälliset kohtaamiset ja tilat sekä Barnahus-satelliittipalvelut perustasolle
3. Väkivaltaa kokeneiden lasten tuki ja hoito

Näiden sisältö on tarkentunut hankkeen aikana jatkuvassa yhteiskehittämisen dialogissa niin alueiden hankehenkilöstön kuin syyttäjälaitoksen ja poliisihallituksenkin kanssa. Tämän dokumentin tarkoitus on tarkastella hankkeessa 2022–2023 tehtyä kehittämistyötä. Pääpaino on kansallisella tasolla ja THL:n koordinoimassa työssä.

Kansainvälinen yhteistyö 2022–2023

Vuosina 2022–2023 keskeisin kansainvälisen yhteistyön taho oli Euroopan neuvosto. EU:n DG Reformin ja Euroopan neuvoston kanssa yhteistyönä toteutettu projekti (Ensuring child-friendly justice through the effective operation of the Barnahus-units in Finland) tuotti yhteistyössä Barnahus-toimijoiden kanssa lainsäädäntökatsauksen¹¹, joka käsiteltiin työn valmistumisen jälkeisessä kansallisessa Barnahus-hankkeen ohjausryhmässä. Lainsäädäntöselvitys tukee myös STM:n johdolla jatkuvaa lainsäädännön päivitystyötä. Muita projektin 2022–2023 tuotoksia olivat muun muassa koulutustarveselvityksen pohjalta tuotetut ammattilaisia tukevat video- ja viestintämateriaalit. Lisäksi Barnahus-hanke osallistui myös muun muassa 13.4.2023 ECPAT:in ja Euroopan neuvoston laatimaan maaraportin julkaisutilaisuuteen¹². Maakatsaus kokoaa ne tiedot, jotka Lanzaroten sopimuksen sopijapuolet ovat antaneet kyselyillä yleiskatsausta varten, sekä Lanzarote-komitean antamat suositukset. Barnahus on näkyvästi esillä maakatsauksessa.

Hankkeesta osallistuttiin myös esimerkiksi Suomen Itämeren neuvoston (CBSS) puheenjohtajakautteen kytkeytyvään tilaisuuteen Rovaniemellä (30.11.2023: Expert Workshop: Best practices to prevent and identify child trafficking and violence against children).

Toukokuussa 2023 NFBO-konferenssin yhteydessä Reykjavikissa Suomen Barnahusilla oli edustus Pohjoismaisten Barnahusien edustajien kokouksessa. Lisäksi Sini Stolt valittiin varasijalle NFBO¹³:n hallitukseen. Suomen oman NFBO:n edustajiston työ on ollut tiivistä sekä antoisaa. Vuonna 2023 päättyi yhdessä Itämeren valtioiden neuvoston (Council of Baltic Sea States; CBSS) kanssa toteutettu Promise3 -hanke (01.04.2020–31.03.2023), jonka puitteissa Suomeen koulutettiin kolme uutta [CFTSI](#)-terapeuttia sekä seitsemän uutta [LKK](#)-terapeuttia. Promise3 -hankkeen koulutukset integroitiin laajempaan Barnahus-hankkeen psykososiaalisten interventtioiden implementointisuunnitelmaan, jonka toteutumista on kuvattu tarkemmin julkaisussa Laajasalo ym. 2024¹⁴. Vuonna 2022–2023 osallistuttiin myös useisiin muihin kansainvälisiin tilaisuuksiin.

Hankkeessa työskennellyt henkilöstö

Hankkeessa työskenteli hankerahoituksella vuosina 2022–2023 osa- tai kokoaikaisesti 39 henkilöä mukaan lukien erikoissyyttäjät ja poliisiasiantuntija. THL:llä on työskennellyt hanketehtävissä neljästä viiteen henkilöä. Hankkeen alussa työtä käynnistivät johtava asiantuntija Taina Laajasalo ja koordinaattori Rika Rajala. Vuodesta 2020 hankkeessa on työskennellyt suunnittelija Matleena Huittinen ja vuodesta 2022 erityisasiantuntija Miia Ståhlberg. Vuoden 2023 alussa Taina Laajasalo siirtyi johtavaksi tutkijaksi ja hänen työtään jatkamaan palkattiin uusi johtava asiantuntija Sini Stolt. Syksyn 2023 hankehenkilöstö organisaatioittain, henkilötyövuosittain (htv) ja tehtävittäin on kuvattu taulukossa 1.

¹¹ 2022: <https://rm.coe.int/barnahus-finland-legal-amendments-memorandum-fin/1680ae33bb>

¹² <https://rm.coe.int/maakatsaus-lasten-seksuaalisen-hyvaksikayton-ja-riiston-lopettaminen-l/1680aac579>.

¹³ <https://www.nfbo.org/the-board>

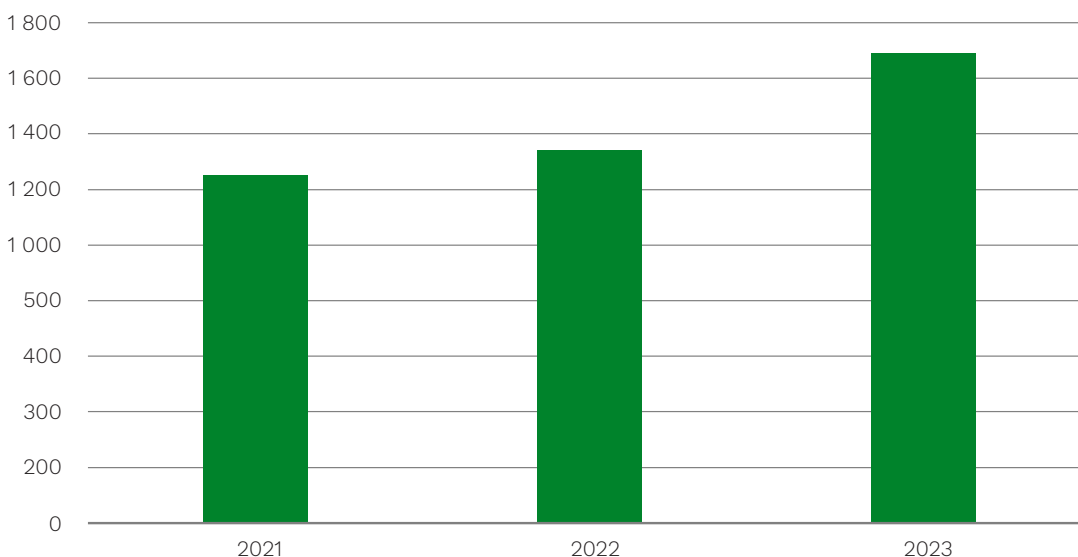
¹⁴ <https://www.julkari.fi/handle/10024/148167>

Taulukko 1. Barnahus-hankehenkilöstö syksy 2023.

Organisaatio	Htv	Hankehenkilöstön tehtävänkuvien sisältö	Henkilöstön määrä	
HUS	4,4	aluekoordinaatio, somatiikan kysymykset, kouluttaminen, kv-asiat, psykososiaalisten hoitomenetelmien ja hoitopolkujen koordinointi, koulutusten suunnittelu ja järjestäminen, yhteistyöverkostojen luominen ja hallinnointi, nuorten seri-tukityön kehittäminen	5	lisäksi talous- ja sihteerituki
KYS	3,5	aluekoordinaatio, LASTA-koordinaatio, nuorten seri-tukityön kehittäminen, poliisi-syyttäjäyhteistyö, perheneuvolayhteistyö, hoitopolut	5	
OYS	1,4	aluekoordinaatio, nuorten seri-tukityön kehittäminen, hoitopolkukoordinaatio, LASTA-kehittäminen	3	elo-syys 4 hlö loka-joulu 3 hlö, htv: keskiarvo elo-joulu
TAYS	10	aluekoordinaatio, moniviranomaisyhteistyön kehittäminen, nuorten seri-tuki-koordinaatio, haitanarviointiin liittyvän suunnitelman laadinta	13	lisäksi talous- ja sihteerituki
TYKS	4,2	aluekoordinaatio koko alue, monialaisen yhteistyön kehittämisen työntekijät (Varha ja Sataha), satelliittityöntekijä (Varha), LASTA-koordinaatio (Sataha), nuorten seri-tukikoordinaatio (Varha)	7	lisäksi taloushallinnon tuki
VAASA	1,3	aluekoordinaatio, LASTA-koordinaatio, joulukuussa 2023 toinen 50 % sairaanhoitaja.	2	
Syyttäjälaitos	1	erikoissyyttäjä lapsirikoksiin erikoistuneen syyttäjän näkökulman tuominen julkaisuihin ja kehittämiseen, verkostoyhteistyö ja koulutustilaisuuksiin osallistuminen	2	
Poliisihallitus	1	ylikomisario verkostoyhteistyö, poliisin näkökulman ylläpito hanketoiminnassa, lapsirikostutkinnan nykytilan kartoitus ml. toiminnallinen käsikirja	1	
THL	4,5	Barnahus-toiminnan kansallinen koordinointi	5	
Yht	32,3 htv			

Barnahus-hankkeen aikana poliisin virka-apupyynnöt Lasten ja nuorten oikeuspsykologian ja -psykiatrian yksiköihin ovat lisääntyneet vuosittain. Vuonna 2018 hankkeen alkaessa virka-apua pyydettiin reilu 700 kertaa. Vuonna 2022 näitä pyyntöjä oli viiteen yksikköön yhteensä 1339 kpl ja vuonna 2023 yhteensä 1688 kpl (Kuva 2). Taulukossa 2 näkyy virka-apupyynnöiden käsittelyyn käytetty aika.

Virka-apupyynnöt

Kuva 2. Virka-apupyynnöt vuosilta 2021-2023 poliisilta Lasten ja nuorten oikeuspsykologian ja -psykiatrian yksiköihin.

Taulukko 2. Lasten ja nuorten oikeuspsykologian ja oikeuspsykiatrian virka-apupyyntöihin keskimäärin käytetty aika vuosina 2022–2023.

	HUS 2022	HUS 2023	TYKS 2022	TYKS 2023	TAYS 2022	TAYS 2023	KYS 2022	KYS 2023	OYS 2022	OYS 2023
Tutkimusten käynnistymisen keskiarvo virka-apupyynnön saapumisesta ensimmäiseen tapaamiseen (vrk)	16	15	13	8	-	3	12	12	9	10
Keskiarvo virka-apupyynnön saapumisesta lapsen ensimmäiseen haastatteluun	16	15	26	20	-	23	30	31	63	56
Keskiarvo virka-apupyynnön saapumisesta lapsen viimeiseen haastatteluun, sisältäen vastakysymyskierroksen	33	16	48	50	-	-	36	34	67	68
Keskiarvo virka-apupyynnön saapumisesta viimeiseen tapaamiseen	19	19	36	24	-	25	47	42	78	95
Lausunnon valmistumiseen käytetty keskimääräinen aika päivinä (keskiarvo virka-apupyynnön saapumisesta lausunnon valmistumiseen)	149	108	96	66	-	32	120	160	172	206
Lausunnon valmistumiseen käytetty aika päivinä mediaani	89	74			-	* 133			125	154

* Lasten oikeuspsykologisten tutkimusten osalta 225 vrk, somaattisten lausuntojen ka 142 vrk. Oikeuspsykologisten esitutkintalausuntojen osalta 32 vrk.

1.3 THL:n rooli Barnahus-hankkeessa

THL vastaa hankkeen kansallisista linjauksista ja koordinaatiosta STM:n ohjauksessa. THL:n Barnahus-hankkeessa työskentelevät henkilöt tukevat alueellista toimeenpanoa ja kehittävät kansallista sekä kansainvälistä työtä THL:n hankesuunnitelman mukaisesti. Työhön kuuluvat myös edustukselliset asiantuntijatehtävät kotimaassa ja ulkomailla. Syyttäjälaitoksella ja Poliisihallituksella on kansallisina laitoksina keskeinen rooli yhteistyön vahvistamisessa ja työn jalkauttamisessa omiin toimialoihinsa päin. THL:n, Syyttäjälaitoksen ja Poliisihallituksen yhteinen tehoryhmä on kokoontunut noin neljä kertaa vuodessa. Yhteistyön tuloksena on järjestetty esimerkiksi lapsirikostutkinnan neuvottelupäivät, jonka suunnittelussa ja toteutuksessa on ollut mukana myös Poliisiammattikorkeakoulu.

Yhteydenpito alueille on ollut tiivistä (mm. viikkopalaverit THL:n organisoimina kaksi kertaa kuukaudessa, kuukausipalaverit aluekoordinaattoreiden kanssa). Jokaisessa Lasten ja nuorten oikeuspsykologian ja -psykiatrian yksikössä (OiPsy) on käyty vuoden 2023 aikana. Aluekierroksella on keskusteltu hankkeiden ja OiPsy-yksiköiden yhteistyötä sekä tarvittavaa tukea THL:stä. Viikoittaisten palavereiden lisäksi aluekoordinaattorit ovat tavanneet THL:ssä kasvokkain noin kerran vuodessa. THL järjesti aiempien vuosien tapaan työmenetelmäkoulutuksia, lastensuojelun työntekijöiden koulutusta sekä rekisteröityjen oikeustulkki koulutusta sekä yhteiskehittämispäiviä, webinaareja ja seminaareja (Taulukko 3.), joilla tuettiin alueellista kehittämistyötä. Lisäksi THL seuraa kansallista väkivaltaan liittyvää indikaattoritietoa ja tuottaa hankkeen toimeenpanoa ja tavoitteiden saavuttamista edistäviä julkaisuja (Taulukko 4.) THL:n julkaisusarjoissa ja muilla foorumeilla.

Taulukko 3. Webinaarit ja osallistujamäärät vuosilta 2022 ja 2023.

Vuosi 2022	Ilmoittautuneet
17.2.2022 Opiskeluhoitopalvelujen rooli lapsiin ja nuoriin kohdistuvissa väkivaltaepäilyissä	769
5.4.2022 Lasten haastatteluihin ja rikostutkintaan liittyvät eettiset kysymykset -seminaari. Järjestetty yhdessä OYS-tiimin kanssa.	431
9.5.2022 Uskalla nähdä! - webinaari lapsiin kohdistuvasta henkisestä väkivallasta. Järjestetty yhteistyössä Ensi- ja turvakotien liiton, Lastensuojelun keskusliiton sekä Tampereen yliopiston hoitotieteen laitoksen kanssa.	1 000
30.5.2022 Julkaisutilaisuus: Termikäsikirja lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten sanoittamiseen ja NICHHD-haastattelurunko verkkovälitteisten seksuaalirikosten tutkintaan	95
22.6.2022 Julkaisutilaisuus: Suunnitelma lapsen edunvalvonnan kehittämisestä valtakunnallisesti rikosasioissa ja lastensuojeluasioissa	151
7.11.2022 Väkivaltatutkimus halki tieteiden kentän – Hybridiseminaari. Järjestetty yhdessä THL:n väkivallan vastaisen työn osaamiskeskitymän kanssa.	331
12.12.2022 Lapset ja väkivalta – lasten oikeuksista ja laista nousevat suuntaviivat sosiaalityön käytäntöihin – toimintamahdollisuudet tutuiksi! -seminaari.	649
Vuosi 2023	Ilmoittautuneet
25.1.2023 Barnahus-hankkeen webinaari: Kehitysvammaisten lasten ja nuorten tukeminen sekä hoitaminen väkivaltakokemusten jälkeen. Järjestetty yhdessä OYS-tiimin kanssa.	328
13.9.2023 Barnahus-hankkeen julkaisutilaisuus: Suositus lääkäreille haitan arvioinnista alaikäisiin kohdistuvien seksuaalirikosten epäilyissä	60
15.9.2023 Barnahus-hankkeen julkaisutilaisuus: Lasten ja nuorten oikeuspsykologian ja -psykiatrian yksiköiden toiminta ja toiminnan periaatteet Suomessa	78
3.10.2023 Nuoret ja seksuaalisuus -koulutus ja työpaperin julkaisutilaisuus	212
23.10.2023 Väkivaltatutkimus halki tieteiden kentän II - Monitieteinen väkivaltaseminaari. Järjestetty yhdessä THL:n väkivallan vastaisen työn osaamiskeskitymän kanssa	453
6.11.2023 LASTA-seula -malli lapsiin kohdistuvan väkivallan rikosepäilyjen selvittämisen välineenä. VN-TEAS RAPORTIN JULKAISUTILAISUUS.	158
Yhteensä ilmoittautuneita 2022–2023	3 426

Taulukko 4. Hankkeessa tuotetut julkaisut 2022–2023 ja niiden latausmäärät, mikäli tiedossa.

Julkaistu	Lataukset
Ståhlberg, Miia (2022), Lastensuojelun sosiaalityö ja lapsiin kohdistuva väkivalta : Pilottikoulutuksen kokemuksia ja osaamistarpeiden analyysi tutkimustiedon valossa , Työpaperi 45/2022.	Latausmäärä 633 (24.9.2024)
Rossi, Maria; Pietilä, Mika; Oinas, Merja-Maaria (2022). Termikäsikirja: Sanoilla on merkitystä, lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan sanoittamiseen. Termikäsikirja lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten sanoittamiseen ja NICHHD-haastattelurunko verkkovälitteisten seksuaalirikosten tutkintaan	Latausmäärä 1436 (24.9.2024)
Lapsen terveydentilan arviointi väkivaltaepäilyyn yhteydessä - Barnahus Lapsen terveydentilan arviointi väkivaltaepäilyyn yhteydessä	Latausmäärää ei saatavilla
Lapseen kohdistuneen seksuaali- ja pahoinpitelyrikosraportin selvittely erikoissairaanhoidossa - Barnahus	Latausmäärää ei saatavilla
Niemi, Anna (2023), Selvitys koira-avusteisen työskentelyn mahdollisuuksista lasten oikeuspsykologisissa haastatteluissa ja psykososiaalisen tuen kontekstissa , THL Työpaperi 4/2023	Latausmäärä 635 (24.9.2024)
Maria Peltola, Riittakerttu Kaltiala, Hanna Lahtinen, Ilona Luoma, Kaija Puura, Suositus lääkäreille haitan arvioinnista alaikäisiin kohdistuvien seksuaalirikosten epäilyissä , Julkaistu www.barnahus.fi sivustolla.	Latausmäärää ei saatavilla
Lapsiin kohdistuviin hyväksikäyttöepäilyihin puuttuminen – Selvitys Suomen lainsäädännöstä Microsoft Word - Barnahus Finland legal analysis report - FIN 2779-9359-0278 v.1 (coe.int)	Latausmäärää ei saatavilla
Stolt, Sini; Laajasalo, Taina; ja työryhmä (2023), Lasten ja nuorten oikeuspsykologian ja psykiatrian yksiköiden toiminta ja toiminnan periaatteet Suomessa , THL Ohjaus 8/2023,	Latausmäärä 816 (24.9.2024)
Nikkola, Eeva; Joki-Erkkilä, Minna & Laajasalo, Taina: Mitä teen, kun epäilen lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa? , Duodecim 2022;138(20):1789-95.	Latausmäärää ei saatavilla
Kannisto, Noora; Kiuru, Elina; Laakkonen-Linna, Marika; Lehti, Tiina; Matikka, Laura; Rautio, Jenni; Rätty, Elina; Bildjuschkin, Katriina; Laajasalo, Taina; Rajala, Rika; Stolt, Sini (2023), Nuoret seksuaalirikoksen kokijana : Alle 20-vuotiaiden seksuaaliväkivaltaa kokeneiden nuorten psykososiaalinen tuki ja sen kehittäminen , THL Työpaperi 19/2023,	Latausmäärä 239 (24.9.2024)
Pörsti, Anna (2023) Barnahus-verkkokoulu – Verkkokoulun kehittäminen verkkokoulun palveluiden analyysin pohjalta terveydenhuollon ammattilaisille lapsen kohdistuvan väkivallan tai sen uhan tunnistamiseksi . Opinnäytetyö YAMK, Turun ammattikorkeakoulu, Terveyden edistämisen koulutusohjelma.	Latausmäärää ei saatavilla
Noora Kannisto, Elina Kiuru, Marika Laakkonen-Linna, Jenni Rautio, Sini Vehkaoja, Katriina Bildjuschkin, Rika Rajala, Taina Laajasalo ja Sini Stolt, Miten kohdata 12–19-vuotias nuori, jonka epäillään kokeneen seksuaaliväkivaltaa? – Tietopaketti ammattilaiselle , Julkaistu www.barnahus.fi sivustolla	Latausmäärää ei saatavilla

Taulukko 5. Blogit 2022–2023.

Julkaistu	Katselut
7.12.2023 Lapsi ei pääse väkivallasta omin keinoin eroon. Ståhlberg, Miia; Muukkonen, Tiina (Ensi- ja turvakotien liitto) ja Paasivirta, Annukka (Lastensuojelun keskusliitto) Lapsi ei pääse väkivallasta omin keinoin eroon - THL-blogi	Katsottu 916 kertaa 2.7.2024 mennessä
3.10.2023 Lapset kokevat Suomessa enemmän henkistä väkivaltaa kuin Ruotsissa Ståhlberg, Miia; Muukkonen, Tiina (Ensi- ja turvakotien liitto) ja Paasivirta, Annukka (Lastensuojelun keskusliitto) Lapset kokevat Suomessa enemmän henkistä väkivaltaa kuin Ruotsissa - THL-blogi	Katsottu 1027 kertaa 2.7.2024 mennessä
18.11.2022 Lapsiin kohdistuvan väkivallan tunnistamiseen ja puuttumiseen tulee olla osaamista sote-palvelujen kaikilla tasoilla Huittinen, Matleena; Terävä, Sirkku (Helsingin kaupunki) ja Lumilampi, Katja (Espoon kaupunki). Lapsiin kohdistuvan väkivallan tunnistamiseen ja puuttumiseen tulee olla osaamista sote-palvelujen kaikilla tasoilla - THL-blogi	Katsottu 2052 kertaa 2.7.2024 mennessä
14.3.2022 Seksuaaliväkivaltaa kokeneen nuoren auttamiseen tarvitaan uskallusta kohdata ja toimiva verkosto Bildjuschkin, Katariina & Juusola, Aino. Seksuaaliväkivaltaa kokeneen nuoren auttamiseen tarvitaan uskallusta kohdata ja toimiva verkosto - THL-blogi	Katsottu 1971 kertaa 2.7.2024 mennessä

Taulukko 6. Mediaesiintymiset vuodelta 2023¹⁵.

Haastatellut	Artikkeli	Julkaisija	Pvm
Sini Stolt, Taina Laajasalo, Miia Ståhlberg	Lapsiin kohdistuva perheen sisäinen väkivalta on lisääntynyt, ja se pitäisi myös osata tunnistaa	Yle (Helsinki) (radio, video sekä artikkeli)	25.10.2023
Miia Ståhlberg ja Sini Stolt	Lapseen kohdistuva väkivalta pitää voida tunnistaa paremmin. Lähisuhdeväkivaltaan ilmiönä liittyy piirteitä, jotka tekevät tunnistamisesta ja sitä kokevien lasten auttamisesta pulmallista.	Helsingin sanomat (mielipide)	15.9.2023
Taina Laajasalo	Olisiko 4-vuotiaan kuolema Joensuussa voitu estää? Asiantuntija nostaa esiin huolestuttavan seikan lapsiin kohdistuvassa väkivallassa	Ilta-lehti	19.6.2023
Taina Laajasalo	Arbetet för att förebygga våld bland barn och unga framskrider – men våldsstatistiken släpar efter	Svenska YLE	15.4.2023
Miia Ståhlberg	Haukkuminen on vaikuttamista kielteisesti toisen minäkäsitykseen. THL:n erityisasiantuntija Miia Ståhlberg auttaa luokittelemaan arkisia parisuhdetilanteita.	Anna-lehti	22.6.2023
Miia Ståhlberg	Vanhempi voi kohdella kaltoin lastaan jopa tahattomasti – tästä henkissä väkivallassa on kyse	MTV3, Huomenta Suomi	10.5.2022
Taina Laajasalo	Lasten haastattelut ja niiden luotettavuuden arviointi väkivaltatapauksissa	Helsingin sanomat	25.2.2023

THL:n toimesta alueiden kanssa yhteistyössä luotiin barnahus.fi-sivusto monialaisen Barnahus-toiminnan ohjauksen ja koordinaation välineeksi. Verkkosivusto barnahus.fi otettiin käyttöön vuoden 2022 syyskuussa. Sähköiseen alustaan (www.barnahus.fi) rakennettiin materiaalipankki, joka sisältää mm. tapahtumien videotallenteet, kyselylomakkeet, haastattelurungot, terapiatyössä käytettäviä materiaaleja sekä ajankohtaiset julkaisut (Taulukko 7.). Vuoden 2023 lopussa Council of European hanketuella tehtiin uusi viestintästrategia ja -suunnitelma, jossa on toimenpiteitä sivuston ja viestinnän kehittämiseksi. Samassa julkaistiin uusi PowerPoint-esityspohja sekä päivitetty kuvamateriaali Barnahus-hankkeen viestintään.

Huhtikuussa 2022 Barnahus-verkkokoulu julkaistiin ruotsiksi ja helmikuussa 2023 englanniksi. Vuonna 2022 todistuksen suomenkielisestä Barnahus-verkkokoulusta sai 1182 henkilöä ja vuonna 2023 1406 henkilöä. Kävijöitä verkkokoulussa on todennäköisesti ollut enemmänkin, mutta todistuksen saa vain, jos on suorittanut verkkokoulun kaikki neljä osaa ja läpäissyt lopputentin hyväksyttävästi. Ruotsinkielisestä verkkokoulusta todistuksen vuonna 2022 sai neljä ja vuonna 2023 10 henkilöä. Englanninkielisestä verkkokoulusta vuonna 2023 todistuksen sai 5 henkilöä.

Barnahus-verkostokirje uudistui alkuvuodesta 2023 ja se on julkaistu siitä lähtien barnahus.fi-sivustolla. Kirjeen tilaajia oli vuoden 2022 lopussa 1302 ja vuoden 2023 lopussa 1578.

Taulukko 7. Sähköisen alustan käyttäjämäärät.

Barnahus.fi	2022	2023
Kävijämäärät sivustolla	Kävijämääriä ei ole saatavilla syksyiltä 2022	2023 kävijämäärät 06/2023 loppuun asti: 10 600 katselukertaa ja 3000 eri kävijää
Suosituin sivu	Kävijämääriä ei ole saatavilla syksyiltä 2022	Etusivu on ollut suosituin, seuraavaksi Barnahus-verkkokoulu. 6/2023 asti etusivulla 1910 katselukertaa ja Barnahus-verkkokoulun sivulla 584 katselukertaa.

¹⁵ Taulukossa ei ole mukana poliisin osuutta. Barnahus-poliisi on ollut mediassa useasti.

2 Työpaketit

Hankesuunnitelma 2022–2023 jakautui kolmeen työpakettiin. STM:n valtionavustuksen ja hakuilmoituksen sekä THL:n hankesuunnitelman pohjalta alueet tekivät omat, alueelliset hankesuunnitelmansa. Kansallisesti arvioituna hankekokonaisuus etenee yhteistä tavoitetta kohden. Hanke ei vielä vuoden 2023 lopussa kata kaikkia hyvinvointialueita, mikä on huomioitu vuosien 2024–2025 hankesuunnittelussa.

2.1 Monialainen, varhainen yhteistyö

Vuoden 2022 alussa julkaistiin Lapsirikostutkinnan käsikirja¹⁶. Käsikirjan jalkauttaminen on jatkuvaa Barnahus-poliisiasiantuntijan toimintaa. Tätä tehdään myös lapsirikostutkinnan erikoiskoulutuksen kautta, jossa kyseinen kirja toimii oppikirjana. YK:n lapsen oikeuksien komitean lausunnossa on erikseen mainittu lapsirikostutkinnan käsikirja¹⁷. Lisäksi lapsirikostutkinnan käsikirja mainitaan moneen kertaan Maakatsaus-julkaisussa Lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja riiston lopettaminen: Lanzaroten yleissopimuksen täytäntöönpanon tilanne Suomessa.¹⁸

Poliisiin on perustettu lapsirikostutkinnan verkosto. Verkosto ollut aktiivinen vuoden 2022 helmikuusta lähtien. Verkostolla on yhteinen sähköpostijakelu, jossa tietoa voidaan jakaa nopeasti ja se tavoittaa jossain muodossa lapsirikostutkintaa tekevät poliisit (yli 200 henkilöä). Lapsirikostutkinnan verkostolle pidetään 4–6 kertaa vuodessa etäkoulutusta käsikirjan teemoista tai muusta ajankohtaisesta aiheesta. Näitä aiheita ovat olleet: edunvalvonta, työnohjaus, sähköinen ilmoitus poliisille lastensuojelusta, verkkovälitteisten rikosten kuulustelurunko, case-käsittelyä lesson learn -ajatuksella, livestream -tapausten tutkinta, litterointi sekä useita muita tiedotusluonteisia asioita.

LASTA-toiminnan kehittämistä ovat hidastaneet monialaiseen yhteistyöhön liittyvät tiedonvaihdon lain-säädännölliset pullonkaulat/hyvinvointialueiden tulkinnat monialaisesta tiedonvaihdosta sekä LASTA-lomakkeen asianosaisjulkisuus. Kehittämisen yhteydessä on noussut tarve päivittää lähes viisitoista vuotta vanha ns. järjestämislaki (1009/2008) siten, että uudistettu laki vastaisi sekä OiPsy-yksiköiden tämän päivän toimintaa ja Barnahus-hankkeessa tehtyä kehittämistyötä. LASTA-seula-mallin käyttöönoton valtakunnallistaminen ja kouluttaminen jatkui vuosina 2022–2023. Tänä aikana työstettiin uutta pilottimallia Päijät-Hämeeseen LASTA-koordinaattorin saamiseksi. Pilotti käynnistyi maaliskuussa 2023. Toimintaa kehitettiin kokonaisuudessaan Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen kanssa, johon oli perustettu vuoden 2022 alussa lapsirikostutkinnan ryhmä. Yhteistyötä tehtiin aktiivisesti myös Oulun poliisilaitoksen kanssa, jossa lapsirikostutkinnan keskitetty esikäsittely alkoi seuraavana vuonna 1.4.2023. Vastaavanlaista työtä tehtiin myös Sisä-Suomen poliisilaitoksen kanssa sekä Pohjanmaan poliisilaitoksen kanssa. Näissä molemmissa on aloitettu keskitetty lapsijuttujen esikäsittely vuoden 2023 alkupuoliskolla. Sisä-Suomessa Pirkanmaan osalta ja Pohjanmaalla koko laitoksen osalta. Toimintamallia kehitettiin myös Itä-Suomen poliisilaitoksen kanssa, jossa toimintaa oli keskitetty kolmelle eri alueelle vuoden 2021 syksyllä.

Barnahus-poliisiasiantuntijan työhön kuuluu olla linkkinä OiPsy-yksikön, Barnahus-hanketoimijoiden ja syyttäjien välillä poliisin suuntaan. Tämä pitää sisällään lukuisia eri asioiden selvittämistä, tapaamisia ja palaverieja koskien esitutkintaprosessia. Näiden yhteydenottojen määrä oli merkittävä vuonna 2022, koska toimijat alueilla olivat tottuneet, että hankkeessa oli kaksi poliisia. Näin olikin vuoden 2021 loppuun saakka. Hankkeen poliisiasiantuntija oli luennoimassa myös Lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian- ja psykologian neuvottelupäivillä 21.–22.9.2022.

Barnahus-poliisiasiantuntija on tehnyt aktiivista yhteistyötä eri järjestöjen kanssa. Tästä esimerkkinä Pelastakaa Lapset ry ja Rikosuhripäivystys olivat mukana viestintäteemassa, jossa hankittiin Norjan poliisin ennalta

¹⁶ [Käsikirja lapsiin kohdistuvien väkivalta- ja seksuaalirikosten tutkintaan. Miia Lehtinen, Maria Rossi \(toim.\) Poliisihallitus 2022.](#)

¹⁷ https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2FC%2FFIN%2FCO%2F5-6&Lang=en

¹⁸ <https://rm.coe.int/maakatsaus-lasten-seksuaalisen-hyvakskayton-ja-riiston-lopettaminen-l/1680aac579>

estävä video koskien nuorten jakamia alastonkuvia netissä. Videosta pidettiin yhteinen viestintäkampanja. Tämä video on mukana myös Sisäministeriön nuoretjarikollisuus.fi-sivustolla, jonka kehittämisessä hankeen poliisiasiantuntija oli aktiivisesti mukana vuonna 2022.

Barnahus-poliisiasiantuntija toimi puheenjohtajana LASTA-lomakkeen kehittämistyöryhmässä. Lomakkeen kehittäminen ja yhteistyö LASTA-koordinaattorien kanssa oli säännöllistä. LASTA-seula-mallin käyttöä on tuettu järjestämällä THL:n toimesta LASTA-seula-verkoston tapaamisia (4–6 vuosittain) ja lisäksi kahdesti vuodessa on järjestetty LASTA-lomaketyöryhmä, jonka tarkoituksena on ollut tarkastella LASTA-taustatietokartoituslomakkeen¹⁹ toimivuuteen liittyviä asioita.

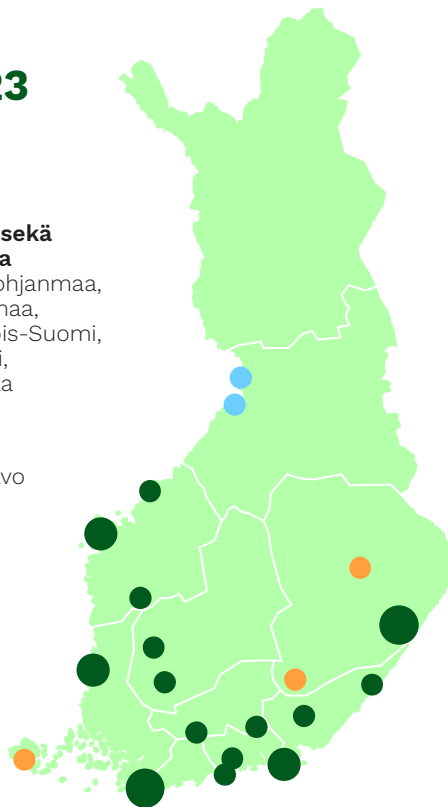
Vuonna 2022 käynnistettiin MARAK-toiminnan mallin mukainen tiedonkeruu käyttämällä LASTA-toiminnan tilastointilomaketta. Jokaisesta monialaisesta LASTA-seula-palaverissa käsitellystä tapauksesta toimitetaan anonymisoidut perustiedot THL:lle, joka puolestaan toimittaa ne Poliisihallitukselle toiminnan seurantaan varten. LASTA-seula-mallia arviointiin ja tieteelliseen tutkimiseen saatiin rahoituskanava. LASTA-mallista julkaistiin tutkimus ja policy brief vuonna 2023²⁰. Tutkimustiedon avulla LASTA-mallia voidaan edelleen kehittää. Tutkimuksessa ilmenee, että LASTA-mallissa ei ole riittävää kansallista yhtenäisyyttä, jotta voitaisiin puhua yhdestä mallista ja LASTA-lomake vaatii uudistamista. LASTA-seula-mallin valtakunnallistaminen on jatkunut koko hankekauden. Sen toimeenpano poliisiyksiköissä on hankkeen poliisiasiantuntijan päätehtävä. Vuonna 2020 malli oli käytössä kolmella alueella. Tällä hetkellä malli on käytössä yli 20 alueella ja Lapin poliisilaitosta lukuun ottamatta jokaisessa poliisilaitoksella vähintäänkin keskitetyn esikäsittelyn kautta. (Kuva 3.)

LASTA-seula-mallin levinneisyys syksy 2023

- **LASTA-malli on käytössä hyödyntäen sekä terveystietoja että lastensuojelutietoja**
 - Varsinais-Suomi, Satakunta, Etelä-Pohjanmaa, Rannikko-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Länsi-Uusimaa, Itä-Uusimaa, Kaakkois-Suomi, Etelä-Kajala, Pohjois-Karjala, Helsinki, Päijät-Häme, Kanta-Häme, Pirkanmaa

- **LASTA-malli on osittain käytössä**
 - Ahvenanmaa, Etelä-Savo, Pohjois-Savo

- **Aloitetaan syksyllä: Oulu, Raah**

Kuva 3. LASTA-seula-mallin levinneisyyskartta vuoden 2023 syyskuulta.

Vuosina 2022 ja 2023 Barnahus-hankkeen poliisiasiantuntijan yksi päätehtävistä on ollut huomioida strateginen johtaminen lapsirikostutkimuksen osalta. Tämä on tarkoittanut Poliisihallituksen aktiivista roolia

¹⁹ <https://repo.thl.fi/projects/barnahus/Lasta-seula%20taustatietokartoituslomake.pdf>

²⁰ [Lapsirikosasioiden moniammatillinen esikäsittely huomioitava lainsäädännössä \(tietokayttoon.fi\)](#) [Lasta-seula-malli lapsiin kohdistuvan väkivallan rikosepäilyjen selvittämisen välineenä - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](#)

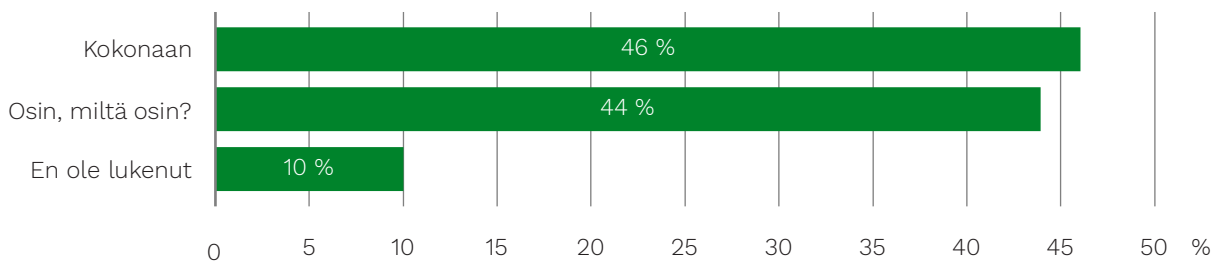
poliisiksiöiden suuntaan rikostorjuntasektorien palaverin kautta, sähköpostitse ja ennen kaikkea tulosjohtamisen kautta. Poliisin operatiivista toimintaa johdetaan tulosjohtamisen kautta ja LASTA-seula-mallin valtakunnallistaminen on yksi poliisin tulostavoite.

Vuoden 2023 poliisien lapsirikostutkinnan neuvottelupäivät järjestettiin monialaisina. Kaiken kaikkiaan 160 Barnahus-teemojen parissa työskentelevää ammattilaista osallistui näihin huhtikuussa laivalla järjestettyihin kaksipäiväisiin neuvottelupäiviin. Mukana oli 115 poliisia ympäri Suomen. Lisäksi mukana oli 15 erikoissyyttäjä, OiPsy- yksiköiden työntekijöitä sekä hankkeen asiantuntijoita niin alueilta kuin THL:stä. Yhtenä pääteemana oli LASTA-seula-mallin valtakunnallistaminen sekä sen parhaat käytänteet. Toinen pääteema oli työhyvinvointi ja jaksaminen. Neuvottelupäivien ennakotehtävässä kysyttiin lapsirikostutkinnan käsikirjan käytöstä ja vastausten perusteella se näyttöytyi osallistujille tutuna työvälineenä. Käsikirjasta on sähköinen versio²¹ ja lisäksi siitä on lähetetty painettuja versioita poliisilaitoksille. Kaikki neuvottelupäivien osallistujat saivat painetun kirjan mukaan päältä.

Ennakotehtävänä tehdyn kyselyn perusteella lapsirikostutkinnan käsikirja on aktiivisessa käytössä. Sen eri lukuja käytetään myös melko tasaisesti, joista suurimmalle käytölle nousevat ilmoitusvelvollisuuteen liittyvät asiat, edunvalvonta-asiat ja verkkovälitteisyyteen liittyvä luku. (Kuvat 4 ja 5.)

Käsikirjan käyttökokemuksia

Olen lukenut käsikirjan

Olen tietoinen käsikirjasta

	n	Prosentti
Kyllä	88	98,9 %
En	1	1,1 %

Kuva 4. Poliisin käsikirjan käyttökokemuksia vuodelta 2023.

²¹ <https://poliisi.fi/documents/25235045/33939256/K%C3%A4sikirja-lapsiin-kohdistuvien-v%C3%A4kivalta-ja-seksuaalirikosten-tutkintaan-web.pdf/01b971f6-8ebb-eb54-dd97-6c1663d616b3/K%C3%A4sikirja-lapsiin-kohdistuvien-v%C3%A4kivalta-ja-seksuaalirikosten-tutkintaan-web.pdf?t=1642679496880>

Olen kokenut käsikirjan hyödylliseksi täysin samaa mieltä ja jokseenkin samaa mieltä -vastaukset

Vastaus	Prosentti
Ilmoitus poliisille lapsen kohdistuneesta rikoksesta (luku 6)	76 %
Lapsirikostutkinnan muistilista (liite 2)	75 %
Edunvalvonta rikosasiassa (luku 12)	79 %
Hakemus väliaikaisen edunvalvojan määräämiseksi (liite 4)	71 %
Hoitopolku ja hoitoonohjaus (luku 23)	68 %
Tulkin tilaaminen lapsen kuulusteluun (luku 24.1)	65 %
Lapsen kuulustelun litterointi (24.4)	63 %
Malli esitutkinnan rajoittamisesta (luku 14.1)	66 %
LASTA-seula-malli lapsirikostutkinnassa (luku 9)	64 %
Verkkovälitteiset lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset (luku 17)	81 %
Muu, mikä?	58 %

Kuva 5. Poliisin käsikirjan käyttökokemuksia vuodelta 2023.

Barnahus-hankkeessa työskentelevät syyttäjät ovat tukeneet muiden ammattilaisten (ml. Barnahus-hankeen sekä OiPsy-yksiköiden henkilöstön ja myös Seri-tukikeskusten henkilöstön) työtä ”Syyttäjän kyselytunti” -ta-
paamisilla, joita järjestetään noin kerran kuukaudessa. Vuosina 2022–2023 heiltä on kysytty näistä teemoista konsultaatiota ja lainopillista näkökulmaa:

Syyttäjän kyselytunneilla käsitellyjä aiheita:

- nuoren somaattisessa tutkimuksessa käytettävät lisävälineet ja niillä löytyneet jäljet
- ilmoitusvelvollisuus poliisille
- tyttöihin kohdistuvat silpomisrikokset
- voiko alaikäinen omatoimisesti päättää, ettei tule enää omaa terveyttään koskeville käynneille
- uhrin haastattelu Seri-tukikeskuksessa sekä tallenteen antaminen poliisille
- taustatietojen muodostaminen lausuntojen kirjoittamiseksi niin, ettei epäilty saisi liikaa tietoja lapsen taustoista
- hyvinvointialueiden hoitaminen, kun poliisilaitosten alueet eivät ole yhteneväisiä (kuka tekee tausta-tietokartoituksen ja kuka osallistuu LASTA-seulaan)
- edunvalvojan määrääminen
- seulapalaverien tiedonsaantioikeus
- henkinen väkivalta
- psykologilta pyydettävät lausunnot
- seuratoiminta
- edunvalvojien tehtävä ja rooli
- mitä tehdä, kun isompi lapsi on käyttänyt hyväkseen pienempää sisarustaan (= taustakartoituksen te-
keminen tekijästä)
- selvittämislain muuttaminen

Barnahus syyttäjät ja poliisi järjestivät vuonna 2023 koulutuskierroksen. Syksyn 2023 aikana pidettiin 11 tilaisuutta ympäri Suomen ja tilaisuuksiin osallistui noin 400 poliisia ja syyttäjää. Kierros alkoi elokuussa ja päättyi marraskuun 2023 lopulla. Kierros alkoi Etelä-Suomen syyttäjäalueelta ja päättyi Pohjois-Suomen syyt-
täjäalueelle. THL:n Barnahus-hanketyöntekijät osallistuivat osaan kierroksen koulutuspäivistä.

Koulutuskierroksen teemat:

Tavoitteet

- kartoittaa LASTA-seula-mallin toimivuutta ja kehittämiskohteita
- esitutkintayhteistyön terävöittäminen
- esitutkinnan rajoittamisen hyödyntäminen yhdenvertaisesti
- palautteen saaminen LASTA-seula-mallin toimivuudesta
- keskustelu ja koulutustarpeet lakiuudistuksista

Sisältö

- LASTA-seula-mallin esittely
- rajoittaminen yhdenvertaisena työkaluna lapsijutuissa
- kokemuksia ja koulutustarpeita RL 20 uudistuksesta
- 1.10.2023 uudistus koskien alle 18-vuotiaiden uhrien juttujen käsittelyä

Havainnot ja opit poliisi-syyttäjäkoulutuskierrokselta:

- lapsirikostutkinta on edelleen eri lailla järjestetty eri puolilla maata (poliisilaitoksia)
- kierroksen alussa lapsiin kohdistuneiden rikosepäilyjen esikäsittely ja Lasta-lomakkeen käyttö myös eri lailla järjestetty ja käytössä, kuin myös syyttäjyhteistyö tähän liittyen
- esitutkintayhteistyössä intensiivisyyseroja. Jo koulutustilaisuus viritti eri paikoissa rakentavaa keskustelua syyttäjä-poliisiyhteistyöstä ja aktivoi esitutkintayhteistyötä
- tiedonvaihto rikosprosessissa viranomaisten välillä näyttäytyi pulmallisena.

Taulukko 8. Monialainen, varhainen yhteistyö -työpaketin keskeiset mittarit.

	2022	2023
LASTA-seulaan ohjautuneiden tapausten määrä	1004	1 322
Täytettyjen LASTA-lomakkeiden määrä	411	626
Järjestettyjen monialaisten palaverien määrä	93	112

Lisähuomioita taulukon 8 sisältöön:

- Etelä-Suomen alueella seulatapaamisten määriä ei ole tilastoitu. LASTA-lomake on ollut käytössä ainoastaan 2022–2023 Päijät-Hämeen ja Helsingin alueilla, mutta ainoastaan Päijät-Hämeeltä luvuissa on täytettyjen lomakkeiden tiedot ja luku on 2023 vuodelta, koska seulonta siellä alkoi vasta 2023.
- Pohjois-Suomen alueella toiminta ei ole vielä käynnistynyt.
- Sisä-Suomen vuoden 2022 raportointi LASTA-toiminnan osalta on erilaista kuin muilla alueilla ja kaiken olennaisen tiedon löytäminen on ollut haasteellista. Alueella on monialaisia arviointikokouksia järjestetty enemmän kuin varsinaista LASTA-toimintaa, siksi ne nousevat tilastoissa. Vuoden 2022 aikana oli enemmän yksittäisiä kokeiluja eri hyvinvointialueilla, Vuoden 2023 aikana käytännöt Etelä-Pohjanmaalla vakiintuivat. Kanta-Hämeessä on saatu LASTA-malli toimimaan ajoittain. Sisä-Suomen poliisin kanssa Pirkanmaalla järjestetään ainoastaan monialaisia arviointikokouksia.

Osana monialaisen, varhaisen yhteistyön kehittämistä THL:n Barnahus-hanke tuotti yhteistyössä Minna Andellin ja Mirja Ylenius-Lehtosen kanssa oppimateriaalin varhaiskasvatukseen ja peruskoulun alaluokille digitaalisista turvataidoista jatkumona Turvataidot kirjalle. Julkaisu siirrettiin joululomien vuoksi vuoden vaihteesta 2023 tammikuulle 2024. Tutustu julkaisuun: [Digiturva taitoja lapsille -oppimateriaali](#). Andell Minna, Ylenius-Lehtonen Mirja. THL 2024.

2.2 Lapsiystävälliset kohtaamiset ja tilat sekä Barnahus-satelliittipalvelut perustasolle

Barnahus-hankkeen alueelliset toimijat ovat pilotoineet erilaisia vertikaalisen tuen muotoja vaativan erityistason palveluista erityistason ja perustason palveluihin. Keskeinen tavoite on ollut parantaa niiden lasten asemaa, jotka ovat osallisena väkivaltaepäilyjen selvityksissä muualla kuin OiPsy-yksiköissä. Poliisihallitus teki vuoden 2022 aikana mittavan selvitystyön koskien keskitettyä videolaitehankintaa, erityisesti lapsien kuulusteluihin tarkoitettua. Barnahus-hankkeen poliisiasiantuntija oli hankkeen omistajana. Hankintapäätössopimus tehtiin vuonna 2022, mutta toimittaja ei täyttänyt vaatimuksia ja sopimus päätettiin vuonna 2023. Tämän jälkeen aloitettiin uusi hankinta.

Tavoitteen suuntaista kehittämistyötä on tehty alueilla, mutta vuonna 2022 hyväksytyt hyvinvointialueuudistus ja toiminnan uudelleen järjestäytyminen ovat vieneet tältä teemalta tilaa. Hankekauden 2022–2023 aikana hanketoimintaa on jalkautettu perustasolle niin kutsuttuna satelliittitoimintana. Muun muassa Keski-Suomessa Jyväskylässä perheneuvolan kautta annetaan tukea perheiden väkivaltatilanteisiin. Seinäjoella toimii konsulttiomalli ja Tampereella lapsiin kohdistuvan väkivaltatyön rakennetta on selkiytetty mm. koulutusten avulla sekä lisäksi jalkautettu perustasolle. Helsingissä on toiminnassa moniammatillinen tiimi, joka tukee lapsen suojelutarpeen selvittämistä ja tukiprosessia. Toiminnan muodot ovat olleet hyvinvointialuelähtöisiä ja satelliittitoiminnassa ei ole yhtenäisyyttä läpi Suomen. THL on tukenut toiminnan kehittämistä satelliittitoiminnan kehittämistapaamisilla, joita on pidetty noin kuudesti vuodessa. Tapaamisissa on mm. esitelty alueiden satelliittipilotteja.

Työpaketti 2 Keskeiset mittarit:

- Perhekeskuspilottien ja vakiintuneiden toimintamallien määrä alueittain.
- Matalan kynnyksen palveluissa kuultujen ja haastatettujen lasten määrä.

Alueilla toteutettujen perhekeskuspilottien kohdalla vakiintunein toimintamalli on Turun seudulla. Siellä on kehitetty palvelua, joka mahdollistaa lapseen ja perheeseen kohdistettujen tutkinnallisten toimenpiteiden toteuttamisen mahdollisimman tiiviissä aikataulussa perhekeskuksen tarjoamissa tiloissa. Kuultuja lapsia on ollut 24. Viranomaisilta pyydettiin palautetta tutkintapäiviin liittyen. Vastausten perusteella (vastauksia 27) koettiin, että päivä selkeytti ammattilaisten käsitystä lapsen ja perheen tilanteesta.

THL on toteuttanut perustason toimijoille suunnattuja tilaisuuksia, kuten palvelupolkuja käsittelevän työpajan alueilla toimiville ja Barnahus-aluekoordinaattoreille syksyllä 2023. Palvelupolkujen työstöä varten on tehty Metropolia AMK:n kanssa palvelupolku-kaavio, jota HUS-alue ja Espoon toimijat olivat pohjustaneet aiemmin.

THL on tukenut Barnahus-hankkeessa alueellisten palvelupolkujen rakentamista alueellisesti sekä valtakunnallisesti. Palvelupolkuja käytiin läpi yhteistyöaluetasolla. Lisäksi THL tuotti barnahus.fi-sivustolle HUS-alueen Espoossa mallintaman yleisen tason palvelupolku-kaavion, jota alueet voivat muokata ja hyödyntää tarpeidensa mukaan.²²

2.3 Väkivaltaa kokeneiden lasten tuki ja hoito

Traumafokusoitujen työmenetelmien jalkauttamista on jatkettu. Hankkeessa jalkautetuista traumafokusoiduista työmenetelmistä on tehty arviointi ja julkaisu syksyllä 2023 THL:n työpapereisarjassa [Psykososiaaliset menetelmät lasten traumaattisten kokemusten käsittelyyn : kokemuksia Barnahus-hankkeessa pilotoituista ja jalkautetuista työmenetelmistä \(julkari.fi\)](#). Menetelmiin on koulutettu käyttäjiä Barnahus-hankkeen ja Promise3-hankkeen tuella. Lisäksi [TF-KKT](#) menetelmään on koulutettu viisi menetelmätyönohjaajaa ja 2023 lopulla saatiin koulutukseen kaksi uutta kouluttajaa (Taulukko 9). Alueelliset menetelmäkoordinaattorit ovat vahvistaneet paikallista implementaatiota. Implementaation seuranta mahdollistuu TF-KKT-spesifin toimenpidekoodin kautta, jonka THL on tuonut palvelimelleen. Vielä tietoa ei ole kansallisesti kertynyt, koska osana

²² [Palvelupolku-kaavio - Barnahus](#)

hyvinvointialueiden tietojärjestelmien yhtenäistämistä toteutetaan myös toimenpidekoodien päivittäminen. Tätä ei ole vielä saatu käyttöön. Jatkossa toimenpidekoodin avulla voidaan seurata saatavuutta, kohdentumista ja vaikuttavuutta, ja osaltaan varmistaa alueellinen tasa-arvo.

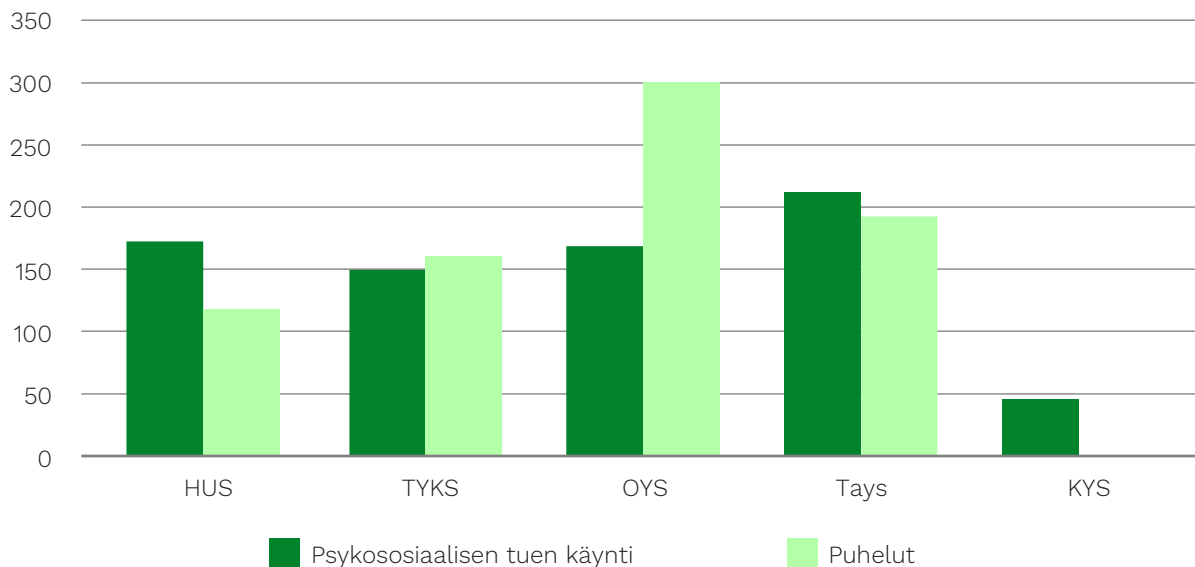
Taulukko 9. Traumafokusoituihin työmenetelmiin koulutettujen määrät.

	2022	2023
Koulutetut CFTSI	12	-
Koulutetut TF-KKT	29 (2. Koulutuksesta valmistuneet)	Koulutuksessa 28 (3. koulutuksessa olevat, kaksi keskeyttänyt)
Koulutetut LKK	3	-

Barnahus-malliin kuuluva somaattisten tutkimusten toteuttaminen on yksi hankkeen keskeisistä kehittämis-kohteista. Tämä tapahtuu ensisijaisesti alueiden omana toimintana ja tätä on avattu alueiden hankesuunnitelmissa. Somatiikan asiantuntijoina hankkeessa toimivat apulaisylilääkäri, LT, Minna Joki-Erkkilä ja sosiaalipsykiatri, LT, Eeva Nikkola. Somatiikan koulutustarpeita kartoitettiin kyselyllä ensimmäisen hankekauden aikana. Kyselyn vastausten perusteella suunniteltiin ja toteutettiin vuosien 2022–2023 etenkin somatiikan ja terveydenhuollon ammattilaisille suunnattu maksuton verkossa oleva koulutuskokonaisuus. Koulutuksen otsikkona: Lapsiin kohdistuva väkivalta - miten tunnistaa, miten toimia? Koulutuskokonaisuus koostuu 22 asiantuntijapuheenvuorosta ja lyhyistä koulutusvideoista, jotka on suunnattu somatiikan ammattilaisille. Ne tarjoavat tiiviin, mutta samalla kattavan tietopaketin siitä, missä tilanteissa lapsen kohdistuvaa väkivaltaa tulisi epäillä ja miten ammattilaisten pitäisi näissä tilanteissa toimia. Lisäksi videoilla kuvataan eri viranomaisten rooleja ja tehtäviä väkivaltatapausten selvittelyssä. Videoita voi käyttää apuna asioiden kertaamiseen esimerkiksi päivystystilanteissa tai valmistautuessa kohtaamaan lapsen, johon epäillä kohdistuneen väkivaltaa. Videoilla esiintyy HUSin lääkäreitä ja muita asiantuntijoita ja ne on tuotettu Barnahus-hankkeessa HUSin aluetyöryhmän ja THL:n yhteistyönä. Koulutuskokonaisuus saatiin julkaisuvalmiiksi 2024 keväällä.

Vuosina 2022–2023 myös nuorten seksuaalirikos (Seri) -tukityöhön koostetun verkoston työ on jatkunut. Verkoston puheenjohtaja Noora Kannisto (TAYS) oli vastuussa nuorten kanssa Seri-tukikeskuksissa ja muissa palveluissa tehtävästä työstä koostetun raportin kirjoittamisesta, jonka tuottamiseen osallistui myös THL. Anna-Stiina Vaahtera TAYSista jatkoi nuorten Seri-verkoston puheenjohtajana Nooran siirtyessä toisiin tehtäviin. Verkoston tapaamisia on pidetty kerran kuukaudessa. Kokousten sisätoiminä ovat olleet mm. ajankohtaiset asiat, alueiden kehittämistyö sekä tilastot nuorten seri-asioissa (Kuva 6.), jonka mukaan yhteensä nuorten psykososiaalisen tuen käyntejä kansallisesti kertyi 751 ja puheluita 778. Nuorten seri-verkostoon saatiin vierailevia puhujia luennoimaan, kuten Aleksis Jalava sukupuoli- tai seksuaali-identiteetin kysymyksistä sekä Netta Puustinen Nuorten exit-työstä.

Nuorten psykososiaalisen tuen käynnit ja puhelut vuonna 2022

Kuva 6. Nuorten psykososiaalisen tuen käynnit ja puhelut vuonna 2022.

(KYSin puhelutietoja ei tilastoitu)

Lähde: [Nuoret seksuaalirikoksen kokijana \(julkari.fi\)](https://julkari.fi)

Vanhempana Suomessa

Vuosina 2022–2023 on osallistuttu Vanhempana Suomessa seurantaryhmän toimintaan, sekä tuettu jalkauttamista muun muassa osallistumalla Helsingin kaupungin tilaisuuksiin. Espoon kaupunki otti osana HUSin Barnahus-hanketta Vanhempana Suomessa -toiminnan osaksi omaa palveluvalikkoaan, ja kaupungin toimijoille järjestettiin päivän mittainen perehdytystilaisuus vuonna 2023 ja jaettiin myös THL:n laatimat videomateriaalit kaupungin käyttöön.

3 THL:n muita keskeisiä tehtyjä tehtäviä hankekaudella 2022–2023

Hankekaudella 2022–2023 toteutettiin toinen lastensuojelun sosiaalityöntekijöille ja heidän lähiesihenkilöilleen suunnattu koulutus, jota muokattiin ensimmäisestä pilottikoulutuksesta saadun palautteen pohjalta. THL:n koordinoimista ”Lapset ja väkivalta” -koulutuksista on saatu hyvää ja kehittävää palautetta. Palautteesta on koostettu ja analysoitu sosiaalityöntekijöiden väkivaltatyön osaamistarpeita ja kooste on julkaistu THL:n työpaperi-sarjassa *Lastensuojelun sosiaalityö ja lapsiin kohdistuva väkivalta: Pilottikoulutuksen kokemuksia ja osaamistarpeiden analyysi tutkimustiedon valossa*²³. Vuosien 2022–2023 koulutuksessa koulutettiin 25 sosiaalityöntekijää ja esihenkilöä. Vuoden 2023 lopussa järjestettiin haku vuonna 2024 järjestettävälle koulutukselle, johon valittiin 40 sosiaalityöntekijää ja esihenkilöä. Lapset ja väkivalta -koulutusta jatketaan myös vuonna 2025.

Vuoden 2023 aikana lastensuojelussa työskenteleville sosiaalityöntekijöille on kehitetty Lapsen haastattelu lastensuojelussa -koulutuskokonaisuus. Koulutuskokonaisuus on tehty THL:n ja OiPsy-yksiköiden sekä alueellisten hanketyöntekijöiden yhteistyössä. Koulutuksen tavoitteena on vahvistaa sosiaalityöntekijöiden lapsen haastattelutaitoja ja tiedonmuodostuksen analyttisyyttä tilanteissa, joissa lapsen epäillään kokeneen väkivaltaa ja lapsen suojelutarvetta arvioidaan. Koulutuskokonaisuus koostuu kolmesta osasta: verkkokoulusta, lapsen haastattelun harjoituksesta sekä työhajauksesta. Koulutuskokonaisuuden toimivuutta on testattu kahdessa pilottikokeilussa kahdella eri hankealueella (HUS ja OYS). Koulutuksen käyneiden sosiaalityöntekijöiden palautteen perusteella verkkokoulu on toimiva ja koulutus on koettu tarkoituksenmukaiseksi ja lastensuojelussa tehtävää väkivaltatyötä tukevaksi.

Hankkeesta on osallistuttu Uskalla nähdä -kampanjan tekemiseen vuosina 2021–2022. Se on sisältänyt sekä ammattilaisten henkisen väkivallan tunnistamisen ja siihen puuttumisen valmiuksia kartoittavan selvityksen sekä selvityksen tulosten julkaisutilaisuuden. Selvityksen tulokset on julkaistu THL:n Tutkimuksesta tiiviisti -sarjassa *Uskalla nähdä: lapsiin kohdistuvan henkisen väkivallan tunnistamisen ja puuttumisen haasteet ammattilaisten silmin*²⁴. Tuloksia on esitelty mm. Sosiaalityön tutkimuksen päivillä helmikuussa 2023 sekä alaseminaarissa Lastensuojelupäivillä vuoden 2023 lokakuussa, jossa oli mukana reilu sata osallistujaa.

Vuoden 2023 aikana on THL:n ja alueellisten hanketoimijoiden kanssa yhteistyössä käynnistetty *Työkalupakki väkivallan haittavaikutusten tunnistamiseen* (työnimi) -materiaalin kehittäminen ja rakentaminen. Työkalupakki sisältää työvälineitä sosiaalihuollon ammattilaisten tueksi väkivaltaa kokeneiden lasten mahdollisten väkivallan aiheuttamien haitallisten vaikutusten, kuten posttraumaattisen stressin oireiden, tunnistamiseen. Työvälineet ovat standardoituja lomakkeita. Verkkoon sijoittuva työkalupakki sisältää niiden lisäksi työvälineiden käyttöä taustoittavan koulutuksen. Työkalupakin kehittämistyö jatkuu vuonna 2024.

Kansallisen edunvalvontasuunnitelman jalkauttamisen päävastuu sovittiin ministeriöille. THL on tukenut asian esillä pitämistä sekä hahmotellut 2024–2025 hankekaudelle vuonna 2023 tulleen palautteen perusteella koulutusta edunvalvojille.

²³ <https://www.julkari.fi/handle/10024/145387>

²⁴ <https://www.julkari.fi/handle/10024/144382>

Lähteet

- Council of Europe: [Country Overviews](#), Suomeksi, [maakatsaus lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja riiston lopettaminen](#):
- Fadjukoff, Mari; Ellonen, Noora (2023) [Lapsirikosasioiden moniammatillinen esikäsittely huomiotava lainsäädännössä \(tietokayttoon.fi\)](#)
- Fadjukoff, Mari; Hautamäki, Sari; Hakala, Venla; Ellonen, Noora (2023) [Lasta-seula-malli lapsiin kohdistuvan väkivallan rikosepäilyjen selvittämisen välineenä - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](#)
- Halila, Ritva ym. (2021). Lasten ja nuorten vaativimpien palveluiden osaamis- ja tukikeskuksia valmistelevalle työryhmän raportti. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2021:18.
- Hannonen, Jani & Lilja, Inka (2024): [Perustelumuis-tio lapseen kohdistuneen seksuaali- ja pahoin-pitelyrikkoksen selvittämisestä annetun lain \(1009/2008\) muutostarpeista](#). Council of Europe.
- Huittinen, Matleena (2019) Lapsiin ja nuoriin kohdistuvien väkivaltaepäilyiden tutkiminen lapsen edun mukaisesti: Selvitys poliisin ja perhekeskustoiminnan näkökulmasta. THL työpaperi 21/2019, Helsinki.
- Kannisto, Noora; Kiuru, Elina; Laakkonen-Linna, Marika; Lehti, Tiina; Matikka, Laura; Rautio, Jenni; Rätty, Elina; Bildjuschkin, Katriina; Laajasalo, Taina; Rajala, Rika; Stolt, Sini (2023) Nuoret seksuaalirikoksen kokijana: Alle 20-vuotiaiden seksuaaliväkivaltaa kokeneiden nuorten psykososiaalinen tuki ja sen kehittäminen. THL Työpaperi 19/2023.
- Korkman, Julia, Pakkanen, Tom, & Laajasalo, Taina (2017). Child Forensic Interviewing in Finland: Investigating Suspected Child Abuse at the Forensic Psychology Unit for Children and Adolescents. In S. Johansson, K. Stefansen, E. Bakketeig, & A. Kaldal (Eds.), Collaborating Against Child Abuse (pp. 145–164). Palgrave Macmillan.
- Korpilahti, Ulla; Kettunen, Hanna; Nuotio, Erika; Jokela, Satu; Nummi, Vuokko Maria; Lillsunde, Pirjo (toim.) (2019) Väkivallaton lapsuus : toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2019:27.
- Korpilahti, Ulla (toim.) (2021) Väkivallaton lapsuus 2020–2025 : toimeenpano ja viestintä. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2021:17.
- Korpilahti, Ulla; Malja, Marjo; Jääskeläinen, Pihla & Murdoch, Tiina (toim.) (2023) Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelma Väliarviointi 2020 - alkuvuosi 2023. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2023:17.
- [Kansallinen lapsistrategia](#).
- Laajasalo, Taina; Rajala, Rika; Julin, Essi & Huittinen, Matleena (2022) Barnahus-hanke Hankkeessa tehty työ vuosina 2019–2021. [Hanke-suunnitelma 2022–2023](#).
- Laajasalo, Taina; Stolt, Sini; Pirinen, Johanna; Vehkaoja, Sini; Juusola, Aino; Nuotio, Sanna-Kaija; Remsu, Niina (2024) Psykososiaaliset menetelmät lasten traumaattisten kokemusten käsitteilyyn : kokemuksia Barnahus-hankkeessa pilotoituista ja jalkautetuista työmenetelmistä. THL työpaperi 2/2024.
- Lehtinen, Miia & Rossi, Maria (toim.) (2022) Käsikirja lapsiin kohdistuvien väkivalta- ja seksuaalirikosten tutkintaan. Poliisihallitus.
- Malja, Marjo & October, Martta 2022. Lanzaroten sopimus. Kansallinen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2022:8.
- Paasivirta, Annukka; Holmi, Laura; Ståhlberg, Miia; Laajasalo, Taina (2022) Uskalla nähdä : lapsiin kohdistuvan henkisen väkivallan tunnistamisen ja puuttumisen haasteet ammattilaisten silmin. THL Tutkimuksesta tiiviisti 28/2022.
- [YK:n lastenoikeuksien komitean lausunto](#) (2023):